GIPERTRIGLITSERIDEMIYADA ERITROTSITLARNING OSMOTIK VA KOLLOID-OSMOTIK CHIDAMLILIGINI BAHOLASH

Bahronova M. M.,

Toshkent davlat tibbiyot universiteti, Tibbiy va biologik kimyo, tibbiy biologiya, biofizika va tibbiy informatika kafedrasi

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy tadqiqotda qonda triglitseridlar miqdorining oshishi eritrotsitlar qobigʻining osmotik va kolloid-osmotik chidamliligiga koʻrsatadigan taʼsiri oʻrganildi. Triglitseridlar darajasining yuqoriligi eritrotsitlar membranasi oʻtkazuvchanligini buzilishiga, ularning gipotonik muhitda barvaqt yemirilishiga va chidamlilik koʻrsatkichlarining pasayishiga olib kelishi aniqlandi.*

Kalit soʻzlar: *triglitseridlar, eritrotsitlar, osmotik chidamlilik, kolloid-osmotik chidamlilik, gipotonik muhit, biokimyo, qon yemirilishi.*

Dolzarbligi. Moddalar almashinuvining va yogʻlar (lipidlar) muvozanatining buzilishi sharoitida qonning oqish xususiyatlari hamda shaklli elementlari, xususan eritrotsitlar qobigʻi (membranasi) tuzilishining oʻzgarishi kasallik rivojlanishidagi muhim omillardan biridir. Qonda triglitseridlar miqdorining oshishi eritrotsitlar qobigʻidagi lipid qatlamida turli oʻzgarishlarga va membrana oʻtkazuvchanligining buzilishiga olib keladi. Bu esa ularning osmotik va kolloid-osmotik chidamliligini pasaytirib, hujayralarning tezroq yemirilishiga sabab boʻladi.

Tadqiqot maqsadi. Qonda triglitseridlar miqdori yuqori boʻlgan bemorlarda eritrotsitlar qobigʻining osmotik va kolloid-osmotik chidamliligi koʻrsatkichlarini va gipotonik eritmalarda eritrosit membranasining butunligini buzilish darajasini baholash.

Material va metodlar. Tadqiqot O‘zbekistondagi laboratoriya va klinika sharoitida 10 nafar qonida triglitseridlar miqdori oshgan bemorlar hamda 10 nafar amaliy sog‘lom ko‘ngillilar (solishtirish guruhi) qon namunalari asosida o‘tkazildi. Qon zardobida triglitseridlar va umumiy yog‘lar miqdori standart biokimyoviy analizator yordamida aniqlandi. Eritrotsitlarning osmotik chidamliligi 0,1% dan 0,9% gacha bo‘lgan osh tuzi (NaCl) eritmalari qatorida (spektrofotometr qurilmasi yordamida eritrotsitlar yemirilish darajasini o‘lchash orqali) va kolloid-osmotik chidamliligi maxsus eritmalarda eritrotsitlar yemirilish bosqichlarini baholash yo‘li bilan tahlil qilindi.

Natijalar. Solishtirish guruhi bilan solishtirilganda, qonida triglitseridlar miqdori yuqori bo‘lgan bemorlarda eritrotsitlar osmotik chidamliligining eng quyi (yemirilishning boshlanishi: solishtirish guruhida 0,44 ± 0,02% NaCl, bemorlarda 0,48 ± 0,02% NaCl) va eng yuqori (to‘liq yemirilish: solishtirish guruhida 0,32 ± 0,01% NaCl, bemorlarda 0,36 ± 0,01% NaCl) chegaralarining yuqori konsentratsiya tomonga siljishi kuzatildi. Kolloid-osmotik chidamlilik ko‘rsatkichi ham triglitseridlar miqdorining oshishiga to‘g‘ri mutanosib ravishda 18,4% ga kamaygani aniqlandi. Bu holat yog‘larning zararli ta'siri natijasida eritrotsitlar qobig‘ida yog‘ kislotalari nisbatining buzilishi hamda membrana qayishqoqligining pasayishi bilan izohlanadi.

Xulosa. Qonda triglitseridlar miqdorining oshishi eritrotsitlar qobig‘ining tuzilishi va funksiyalarini buzilishiga, ularning osmotik hamda kolloid-osmotik chidamliligini sezilarli darajada pasaytirdi. Ushbu ko‘rsatkichlarni laboratoriya sharoitida baholash qon tomirlardagi kichik qon aylanish va quyulish buzilishlarini barvaqt aniqlashda qo‘shimcha tashxis mezoni bo’lib xizmat qiladi.